

Көне түркі жазбаларының білгірі

Павлодар қаласының 23 ЖОББМ
Нұрмұқанова Гүлнәр Көшербайқызы

Мақсаты:

1. Оқушыларды көне түркі әліпбиімен таныстыру;
2. Көне жазу әріптерімен жазылған ескерткіш мәтіндерін оқуға қызықтыру;
3. Оқушылардың ой-өрісін кеңейту, тіл тарихына қызығушылығын ояту;
4. Оқушыларға әліпби кестесін пайдалана отырып, транскрипция жасаудың және қазіргі қазақ тілімен салғастырудың алғашқы дағдыларын меңгерту;

Заманымыздың IV –VIII ғасырларында ерекше өркендеп-гүлденген, батыста Ұрым /Византия/, шығыста Қытай қорғаны, солтүстігінде орыс жері, оңтүстігінде Үндістанға дейінгі ұлан-байтақ аумақты алып жатқан Түркі қағанаты орналасты.

Білге, Күлтегін, Тонұқұқтың басына құлыптастар қойылып, оның бетіне осы ел үшін еңіреген үш батырдың ерлігін жазып қалдырған.

Көне түркі жазба ескерткіштеріндегі әріп-таңбалармен, Күлтегін, Білге қаған, Тонұқұк ескерткіштері секілді әлемдік мәдениеттің алтын қорына қосылған жазбалармен қысқаша таныстырайын, - дейді ғалым Ғұбайдолла Айдаров

- Әр жерден: Орхон,
Енесай, Талас өзендерінің
бойынан табылған
ескерткіштердегі әріп-
таңбалардың өзгеше
айырым ерекшеліктері
алфавиттік кестеден
көрінеді, - дейді Айдаров

30

30

30

40

40

40

50

50

50

Алфавит дегеніміз не?

- A)** Ретімен орналасқан әріптер
- B)** Белгілі бір тілдегі формалар тіркесі
- C)** Дұрыс жазудың нормасы
- D)** Ретсіз орналасқан таңбалар
- E)** Фонемалар позициясының жиынтығы

Мына суретте не бейнеленген?

- A) Алаша хан
- B) Жошы хан күмбезі
- C) Айша Бибі мазары
- D) Ахмет Йасауи кесенесі
- E) Күлтегін ескерткіші

Күлтегін ескерткішінің көшірмесі қайда тұр?

- A) Алматыда, Қыздар университетінде
- B) Павлодар Мемлекеттік университетінде
- C) Астанада, Ұлттық Еуразиялық университетте
- D) Мәскеу Мемлекеттік университетінде
- E) Санк-Петербург университетінде

Ең бірінші түркі тілдер сөздігін құрастырған кім?

- A) Әбу Насыр әл Фараби
- B) Ахмет Байтұрсынов
- C) Махмуд Қашқари
- D) Жүсіп Баласағұни
- E) Ахмет Иассауи

Орхон-Енисей өзендерінің бойынан табылған ескерткіштердегі жазулар қалай аталады?

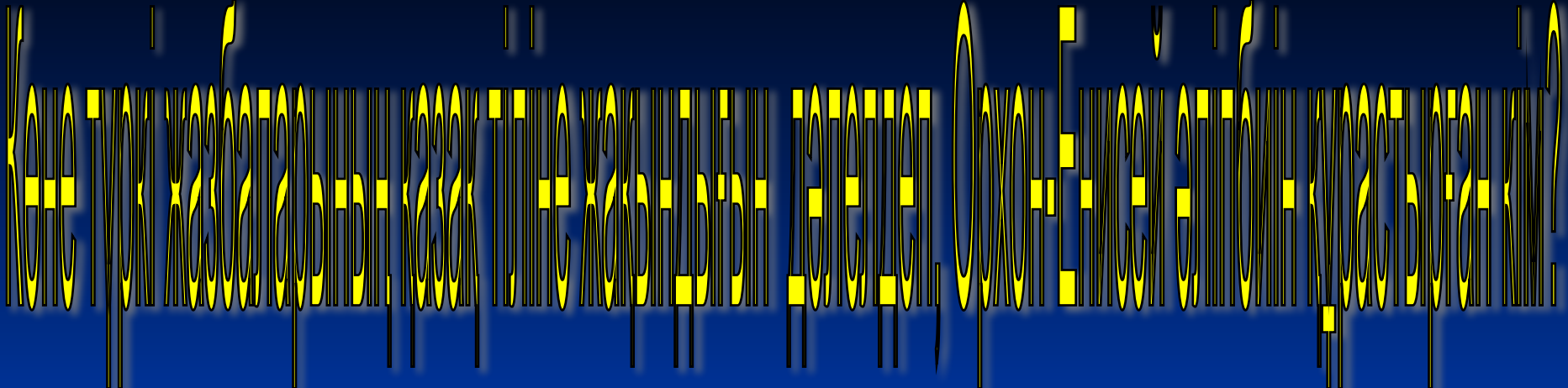
- A) Балбалдар
- B) Таңбалық жазбалар
- C) Иероглифтер
- D) Руналық жазбалар
- E) Транскрипция

Күлтегін ескерткішін Сохон өзенінің бойынан 1899 жылы алғаш тапқан орыс ғалымы кім?

- A) Василий Бартольд
- B) Вильгельм Томсон
- C) Василий Радлов
- D) Нығмет Сауранбаев
- E) Ғұбайдолла Айдаров

-
- А) Василий Бартольд
 - В) Вильгельм Томсон
 - С) Василий Радлов
 - Д) Нығмет Сауранбаев
 - Е) Ғұбайдолла Айдаров

Көне түркі жазбаларында сөз қалай оқылады?

- A) Жоғарыдан төмен қарай
- B) Алдынан артына қарай
- C) Оңнан солға қарай
- D) Солдан оңға қарай
- E) Жоғарыдан төмен қарай

Көне түркі жазбаларында сөз қалай жазылады?

- A) Әр жолға бір сөз жазылады
- B) Алдына леп белгісі қойылады
- C) Әр жол алдына сызықша қойылады
- D) Солдан оңға қарай
- E) Сөз арасына қос нүкте қойылады

Топтың атауы	30	40	50	Қорытынды ұпай саны
1-топ				
2-топ				

Топтың атауы

30

40

50

Қорытынды ұпай саны

1-топ

2-топ

Мына сөзді жазып көрелік!

Ескерткіштеріміздің

ЖЕҢІМПАЗДАР ТӨБЫН

Күттүктөйөү
Күттүктөйөү!
Күттүктөйөү!
Күттүктөйөү!